

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КУРС АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Підручник

Видання 3-тє, доповнене

За редакцією О. В. Кузьменко,
доктора юридичних наук, професора

Київ
Юрінком Інтер
2018

УДК 342.9.01(477)(075.8)
К93

Рецензенти:

Гуржій Т. О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Київського національного торговельно-економічного університету;

Коломоєць Т. О., доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, заслужений юрист України;

Миколенко О. І., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

За редакцією

Кузьменко О. В., доктора юридичних наук, професора

Спеціальне редагування:

Плугатир М. В., кандидат юридичних наук

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Національної академії внутрішніх справ
(протокол № 26 від 31 жовтня 2017 р.)*

Курс адміністративного права України: підручник / за ред.
К93 О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
ISBN 978-966-667-718-4

У підручнику висвітлено актуальні питання курсу адміністративного права. Вивчається складний комплекс теоретичних положень, правових інститутів і нормативного матеріалу щодо регламентації відносин адміністративних зобов'язань у виконавчо-розпорядчій діяльності публічної адміністрації.

У 3-му виданні враховані зміни законодавства, що відбулися за останні роки в нашій державі. Адміністративне право розглядається як галузь, що регулює діяльність публічної адміністрації щодо задоволення інтересів суспільства і громадян у процесі публічного управління, надання адміністративних послуг тощо. Розкриваються зміст адміністративно-правових норм та відносин, структура та призначення публічної адміністрації, форми і методи її діяльності, проходження публічної служби, забезпечення законності. Висвітлені питання адміністративного процесу, а також адміністративної відповідальності, а також особливості публічного адміністрування в окремих сферах.

Підручник призначений для викладачів, аспірантів, ад'юнктів, магістрів, студентів та слухачів юридичних навчальних закладів і факультетів України.

УДК 342.9.01(477)(075.8)

ISBN 978-966-667-718-4

© Колектив авторів, 2018
© Юрінком Інтер, 2018

Зміст

Вступ	9
Кафедра адміністративного права і процесу	15
Тема 1. Поняття адміністративного права	17
§ 1. Зміст і обсяг категорії «Поняття адміністративного права»	17
§ 2. Історико-генетична природа адміністративного права	22
§ 3. Предмет, метод, принципи і дефініція адміністративного права	36
§ 4. Нормативний склад і джерела адміністративного права	64
§ 5. Місце адміністративного права у правовій системі України	75
§ 6. Європейські стандарти адміністративного права	81
<i>Рекомендована література</i>	95
Тема 2. Адміністративно-правові норми та відносини	96
§ 1. Поняття механізму адміністративно-правового регулювання та його складові частини (елементи)	96
§ 2. Поняття, структура та види адміністративно-правових норм	97
§ 3. Способи реалізації адміністративно-правових норм	103
§ 4. Адміністративно-правові відносини, їх особливості та структура	105
<i>Рекомендована література</i>	109
Тема 3. Суб'єкти адміністративного права	110
§ 1. Загальноюридична характеристика поняття «суб'єкт адміністративного права»	110
§ 2. Система органів виконавчої влади	113
§ 3. Президент України як суб'єкт адміністративного права	121
§ 4. Кабінет Міністрів України як суб'єкт адміністративного права	124
<i>Рекомендована література</i>	130
Тема 4. Центральні, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права	132
§ 1. Центральні органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права	132
§ 2. Місцеві органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права	152
§ 3. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права	159
<i>Рекомендована література</i>	166

Тема 5. Публічна служба й антикорупційне законодавство	168
§ 1. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення, які здійснюють функції публічної влади	170
§ 2. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції	173
§ 3. Спеціальні обмеження щодо державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямовані на запобігання корупційним правопорушенням	189
§ 4. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів	198
<i>Рекомендована література</i>	203
Тема 6. Громадяни та громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права	204
§ 1. Громадяни України як суб'єкти адміністративного права	205
§ 2. Адміністративно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства	210
§ 3. Поняття та види громадських об'єднань	223
§ 4. Легалізація громадських об'єднань	233
§ 5. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань	247
§ 6. Особливості припинення громадських об'єднань та відповідальність за порушення законодавства, що регулює їх діяльність	251
<i>Рекомендована література</i>	260
Тема 7. Форми публічного адміністрування	262
§ 1. Поняття та форми публічного адміністрування	262
§ 2. Характеристика окремих форм публічного адміністрування	267
§ 3. Електронне урядування в системі форм публічного адміністрування	277
§ 4. Поняття, ознаки та види актів публічного адміністрування	292
<i>Рекомендована література</i>	303
Тема 8. Методи публічного адміністрування	304
§ 1. Поняття та види методів публічного адміністрування	304
§ 2. Поняття та ознаки адміністративного примусу	314
§ 3. Види заходів адміністративного примусу	317
<i>Рекомендована література</i>	329
Тема 9. Адміністративні послуги	330
§ 1. Поняття «адміністративна послуга»	330
§ 2. Ознаки адміністративних послуг	336
§ 3. Класифікація адміністративних послуг	338
§ 4. Стандарти надання адміністративних послуг	343
§ 5. Реєстр адміністративних послуг	345
<i>Рекомендована література</i>	346

Тема 10. Забезпечення законності і дисципліни в публічному адмініструванні	347
§ 1. Законність і дисципліна: загальна характеристика та класифікація способів їх забезпечення	347
§ 2. Контроль та його види	352
§ 3. Нагляд	370
§ 4. Звернення громадян	374
<i>Рекомендована література</i>	378
Тема 11. Поняття, властивості та принципи адміністративної відповідальності	380
§ 1. Поняття, особливості та підстави адміністративної відповідальності	380
§ 2. Принципи адміністративної відповідальності	388
§ 3. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності	393
<i>Рекомендована література</i>	399
Тема 12. Адміністративне правопорушення та його юридичний склад	400
§ 1. Поняття адміністративного правопорушення (проступку)	400
§ 2. Поняття складу адміністративного проступку	403
§ 3. Структура складу адміністративного проступку	404
<i>Рекомендована література</i>	415
Тема 13. Види адміністративних стягнень	416
§ 1. Поняття адміністративних стягнень	416
§ 2. Характеристика адміністративних стягнень	423
§ 3. Накладення адміністративних стягнень	437
<i>Рекомендована література</i>	440
Тема 14. Адміністративний процес	441
§ 1. Основні концепції поняття «адміністративний процес» у радянський період	442
§ 2. Поняття та особливості адміністративного процесу в українській адміністративно-правовій теорії	444
§ 3. Принципи адміністративного процесу	452
§ 4. Мета та завдання адміністративного процесу	458
<i>Рекомендована література</i>	464
Тема 15. Провадження у справах про адміністративні проступки	465
§ 1. Поняття та особливості провадження у справах про адміністративні проступки	465

§ 2. Суб'єкти провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки).....	470
§ 3. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки).....	478
<i>Рекомендована література</i>	498
Тема 16. Адміністративне судочинство в Україні	499
§ 1. Завдання та предмет адміністративного судочинства.....	499
§ 2. Принципи адміністративного судочинства.....	502
§ 3. Підсудність адміністративних справ.....	508
§ 4. Учасники адміністративного процесу.....	511
<i>Рекомендована література</i>	516
Тема 17. Публічне адміністрування в сфері економіки	517
§ 1. Економіка як об'єкт публічного адміністрування.....	517
§ 2. Суб'єкти публічної адміністрації в сфері економіки.....	523
§ 3. Адміністративні послуги в сфері економіки.....	542
§ 4. Адміністративна відповідальність за правопорушення в сфері економіки.....	544
<i>Рекомендована література</i>	547
Тема 18. Публічне адміністрування у сфері фінансів	549
§ 1. Сфера фінансів як об'єкт публічного адміністрування.....	549
§ 2. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері фінансів.....	555
§ 3. Адміністративні послуги у сфері фінансів.....	568
§ 4. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері фінансів.....	575
<i>Рекомендована література</i>	587
Тема 19. Публічне адміністрування державної митної справи	589
§ 1. Державна митна справа як об'єкт публічного адміністрування.....	590
§ 2. Суб'єкти публічної адміністрації у сфері державної митної справи.....	592
§ 3. Адміністративні послуги в сфері доходів і зборів.....	601
§ 4. Адміністративна відповідальність за порушення правил у сфері доходів і зборів.....	604
<i>Рекомендована література</i>	608
Тема 20. Публічне адміністрування в сфері національної безпеки та оборони	610
§ 1. Національна безпека та оборона — об'єкти публічного адміністрування.....	610
§ 2. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері національної безпеки та оборони.....	618
§ 3. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері національної безпеки та оборони.....	627
<i>Рекомендована література</i>	632

Тема 21. Публічне адміністрування у сфері зовнішніх відносин	634
§ 1. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері зовнішніх відносин	636
§ 2. Координація діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх відносин	643
§ 3. Адміністративні послуги, що надаються у сфері зовнішніх відносин	648
<i>Рекомендована література</i>	654
Тема 22. Публічне адміністрування у сфері юстиції	656
§ 1. Загальна характеристика сфери юстиції	657
§ 2. Організація публічного адміністрування у сфері юстиції	670
§ 3. Адміністративні послуги, що надаються у сфері юстиції	676
§ 4. Відповідальність за порушення у сфері юстиції	682
<i>Рекомендована література</i>	685
Тема 23. Публічне адміністрування у сфері внутрішніх справ	687
§ 1. Сфера внутрішніх справ як об'єкт публічного адміністрування	687
§ 2. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку	695
§ 3. Публічне адміністрування міграційної та прикордонної сфер	704
§ 4. Публічне адміністрування сфери цивільного захисту населення	715
<i>Рекомендована література</i>	720
Тема 24. Публічне адміністрування в сфері освіти України	721
§ 1. Освіта як об'єкт публічного адміністрування	721
§ 2. Суб'єкти публічної адміністрації в сфері освіти	730
§ 3. Адміністративні послуги в сфері освіти	740
§ 4. Адміністративна відповідальність у сфері освіти	746
<i>Рекомендована література</i>	747
Тема 25. Публічне адміністрування в сфері науки України	748
§ 1. Наука як об'єкт публічного адміністрування	748
§ 2. Суб'єкти публічного адміністрування в сфері науки	751
§ 3. Адміністративні послуги в сфері науки	764
§ 4. Адміністративна відповідальність у сфері науки	769
<i>Рекомендована література</i>	771
Тема 26. Публічне адміністрування у сфері культури	772
§ 1. Культура як об'єкт публічного адміністрування	772
§ 2. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері культури	781
§ 3. Адміністративні послуги, що надаються у сфері культури	800
§ 4. Адміністративна відповідальність у сфері культури	806
<i>Рекомендована література</i>	815

Тема 27. Публічне адміністрування у сфері охорони здоров'я	816
§ 1. Поняття та особливості феномена «охорона здоров'я».....	816
§ 2. Державна політика в сфері охорони здоров'я	821
§ 3. Суб'єкти публічного адміністрування сфери охорони здоров'я.....	828
§ 4. Адміністративні послуги, що надаються у сфері охорони здоров'я	849
§ 5. Адміністративна відповідальність у сфері охорони здоров'я.....	852
<i>Рекомендована література</i>	854
Тема 28. Публічне адміністрування у сфері молоді та спорту	857
§ 1. Сфера молоді та спорту як об'єкт публічного адміністрування.....	857
§ 2. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері молоді та спорту.....	870
§ 3. Адміністративні послуги, що надаються у сфері молоді та спорту.....	877
§ 4. Адміністративна відповідальність у сфері молоді та спорту.....	878
<i>Рекомендована література</i>	881
Тема 29. Публічне адміністрування в сфері благодійної та волонтерської діяльності	883
§ 1. Благодійництво та волонтерство як об'єкт публічного адміністрування	883
§ 2. Благодійні організації як суб'єкти реалізації благодійництва.....	888
§ 3. Суб'єкти надання та отримувачі волонтерської допомоги.....	893
§ 4. Відповідальність у сфері благодійної та волонтерської діяльності	898
<i>Рекомендована література</i>	901